

IRGALMAS EGYHÁZ EGY SEBZETT VILÁGÉRT

Az irgalmasság szentévé december 8-án nyitja meg Ferenc pápa. Ehhez kapcsolódva az európai jezsuita folyóiratok közös cikkét közöljük. Az eredeti angol szöveget Daniel Izuzquiza SJ (Madrid) és Andreas R. Batlogg SJ (München) írták. A szöveg megjelenik a következő lapokban: *Anoichtoi Horizontes* (Athén), *Brotéria* (Lisszabon), *Choisir* (Genf), *La Civiltà Cattolica* (Róma), *Études* (Párizs), *Razón y Fe* (Madrid), *Signum* (Uppsala), *Stimmen der Zeit* (München), *A Szív* (Budapest) és *Thinking Faith* (London).

Három apró részletet szeretnénk felidézni Ferenc pápától, melyek az irgalmasság szentéve előtt irányt adhatnak gondolatainknak.

2013. március 17-én a megválasztását követő első Angelus során utalást tett Kasper bíboros „Irgalmasság – Az evangélium alapfogalma – a keresztény élet kulcsa” című könyvére: „Ez a könyv olyan jót tett nekem, olyan jót!” Kevesen sejtették ekkor, hogy ez a téma milyen jelentőséget kap pápaságában. Sokáig rejtve maradt püspöki jelmondata, a *Miserando atque eligendo* jelentősége is, amit Antonio Spadaro SJ kérdéseire válaszolva fejtett ki a – jelen írást is közösen jegyző – jezsuita folyóiratok számára készített beszélgetésben. A pápa ezt mondta: „A latin *miserando gerundium* – nekem úgy tűnik – lefordíthatatlan olaszra vagy spanyolra. Egy másik gerundiummal való fordítás tetszik nekem, jóllehet ez nem létezik: *miseri cordiando* – irgalomra gyúlt szívvel...” A harmadik példa ugyanebből a beszélgetésből származik. Ferenc pápa világosan fogalmaz: „amire ma az egyháznak leginkább szüksége van, az az a képesség, hogy gyógyítsa a sebeket, felmelegítse a hívők szívét, hogy közel legyen az emberekhez. Én úgy látom az egyházat, mint egy tábori kórházat csata után.”

EGY IRGALMAS SZÍV

A fentieket figyelembe véve nem meglepő, hogy milyen szerepet játszott az irgalom Ferenc pápa tanításában és az irgalmasság szentéve meghirdetésében. Az irgalmasság természetesen a biblikus kinyilatkoztatás középpontja, hiszen a Szentháromságos Isten szíve közepe. Teológiai

és antropológiai szempontból Aquinói Szent Tamás úgy tartotta, hogy „a szükségét szenvedő felebarát iránti irgalom a legfőbb erény az emberben” (*Summa Theologiae*, II-II, q. 30, a. 4), és kiemelte azt is, hogy az irgalomhoz egyaránt tartozik érzelmi és hatékony összetevő.

Az irgalmasság szentéve december 8-án kezdődik, „mert ez a nap az Egyház legújabb történetében jelentős időpont”. A Szent Kapu „a II. vatikáni zsinat befejezésének 50. évfordulóján” nyílik meg. Ezt a zsinatot hívta össze XXIII. János pápa a következő szavakkal: „Tárjátok szélesre az egyház ablakait és engedjétek, hogy átjárja a Lélek friss levegője!” Az *Evangelií Gaudium* újabb pápai meghívás nyitott egyházzá lenni: „A »kilépő« Egyház nyitott ajtajú Egyház” (EG 46). Szívünk és életünk megnyitása egy formája annak, hogy irgalmasak vagyunk.

Az irgalmasságnak nincs pártja, mely szemben állna az igazságosság pártjával. És nem áll szemben Ferenc pápa sem elődeivel: ne felejtjük például XVI. Benedek *Caritas in Veritate* vagy II. János Pál *Dives in misericordia* kezdetű enciklikáját.

IRGALMSSÁG BEFELÉ

A zsinat tekintélyével állítja a *Lumen Gentium*, az egyházzól szóló Dogmatikus Konstitúció: „Miként Krisztust az Atya azért küldte, hogy »örömhírt vigyen a szegényeknek, [...] gyógyítsa a megtört szívűeket« (Lk 4,18), »keresse és üdvözítse, ami elveszett« (19,10), hasonlóképpen az Egyház is szeretettel veszi körül mindazokat, akiket az emberi gyengeség gyötör, sőt szegény és szenvedő alapítójának képmását ismeri

fő a szegényekben és szenvedőkben, próbál könnyíteni nyomorúságukon és bennük Krisztusnak akar szolgálni” (LG 8). Ez a kritérium számos helyzetben irányítja az egyház elkötelezettségét és magatartását. A szentévet meghirdető pápai bullában az egyház az „irgalmasság oázisa”; s ez nem pusztán az egyház egészére vonatkozik, hanem „plébániáinkon, közösségeinkben, társulatainkban és mozgalmainkban – egyszóval bárhol, ahol keresztények élnek, mindenkinek rá kell találnia az irgalmasság oázisára” (*Misericordiae Vultus* 12).

Említsük meg ennek az alapelvnek két gyakorlati alkalmazását. Mindkettő érzékeny és jelentős kérdés. Az első az abortusszal kapcsolatos. Mint ma már jól ismert, Ferenc pápa elhatározta, hogy „a jubileumi év idején minden papot feljogosít arra, hogy feloldozza az abortusz bűne alól azokat, akik elkövették, de szívből megbánva azt, megbocsátást kérnek érte” (a Fisichella érseknek írt levél, 2015. szept. 1.). Ez természetesen nem tagadja az „abortusz tragédiáját”, ami „mélységesen igazságtalan”. Mégis, folytatja a pápa, „a valódi elfogadás megfér az olyan reflexióval, amely elmagyarázza az elkövetett bűn súlyos voltát, miközben jelzi a hiteles megtérés útját is, melynek révén el lehet nyerni annak az Atyának a valódi és nagylelkű megbocsátását, aki jelenlétével mindent megújít”. Isten szeretete se nem merev, se nem engedékeny. Nem lehet ilyen az egyház irgalmas gyakorlata sem.

Hasonlót mondhatunk a második példával kapcsolatban, ami a család bonyolult valóságára vonatkozik, a maga kudarcaival, szenvedéseivel, megtörségével és zsákutcáival. Az egyház, mint anya, számos helyzetben ismeri fel az irgalmas lelkipásztori gondoskodás szükségességét, mint például a civil házasságot kötött vagy együtt élő párok, a sebzett családok, ahol egyetlen szülő van csak, vagy az elváltak és akár újrászereződtek, akár külön élők esetében, vagy a homoszexuális irányultságú személyeknél. Isten irgalmának testet kell öltenie Krisztus egyházában, hogy a „szerepet az igazságban” kézzelfoghatóvá és meggyőzővé váljon az ilyen helyzetekben élők számára.

IRGALMASSÁG KIFELE

Míg a *Lumen Gentium* magára az egyházra összpontosít, s így bizonyos értelemben befelé tekint, a zsinat másik nagy dokumentuma, a *Gaudium et Spes* lelkipásztori konstitúció figyelmével a világban élő egyház felé

fordul, a kifelé irányuló dimenziójában. Az irgalom az egyház identitásának, kapcsolatainak és életének belső magjában rejlik. De az irgalom az egyház misszionáriusi szolgálatának közepe is, hiszen minden emberi valóságot és a társadalom egészét mozgatja és maga felé irányítja Isten szíve. „Az Úr az emberi történelem célja, az a pont, amelyre a történelem és a civilizáció vágyai irányulnak, ő az emberi nem középpontja, minden szív öröme és kívánságainak beteljesedése” (GS 45).

A *Gaudium et Spes* gyakran idézett kezdő sorai jutnak eszünkbe: „Az öröm és remény, a gyász és szorongás, mely a mai emberekben, főként a szegényekben és a szorongatást szenvedőkben él, Krisztus tanítványainak is öröme és reménye, gyásza és szorongása, és nincs olyan igazán emberi dolog, amely visszhangra nem találna szívükben” (GS 1). Vajon miképpen érvényes ez az üzenet jelen világunkra? Biztos, hogy számos nehéz helyzet visszhangzik e sorokban, kivált a „kirekesztés kultúrájában”, amelyben élünk. Sok aktuális kérdés közül hely hiányában csak egyet szeretnénk kiemelni. Ezt a cikket több európai jezsuita folyóirat jegyzi közösen, és nyilvánvaló, hogy Európa számos kritikus kihívással szembesül: menekültkrízis, humanitárius krízis, politikai krízis. Mit mond az irgalmasság ebben a helyzetben? A pápa különböző fórumokon világította meg a kérdést, a közelmúltban például a migránsok és menekültek világnapja alkalmával, ahol az irgalmasság választ adja a sürgető kihívásra: ha őszinték vagyunk önmagunkkal és a valósággal szemben, akkor ráébredünk, hogy „az irgalmasság evangéliuma még inkább felrzza a lelkiismereteket, megakadályozza, hogy hozzászokjunk a másik szenvedéséhez és kijelöli a válaszlehetőségeket, amelyek a hit, remény és szeretet teológiai erényeiben gyökereznek és az irgalmasság testi és lelki cselekedeteiben nyilvánulnak meg”. Hogyan közelítsük meg tehát a jelenlegi menekültválságot ebből az evangéliumi távlatból?

Az egyház, mint anya, számos helyzetben ismeri fel az irgalmas lelkipásztori gondoskodás szükségességét.

Egyrészt szívből üdvözljük számos személy, család, közösség, a civil társadalom új szerveződéseinek gyors és nagylelkű választát. A szolidaritás az irgalmas szívből fakad. Félelemből vagy önzésből fakadó válasz helyett az európai társadalmak többsége a szív választát adta, s így a néha figyelmen kívül hagyott vagy lebecsült keresztény gyökerek bukkantak felszínre. Másrészt ki kell mondanunk, hogy az ilyen személyes válasz, bár szükséges, elégtelen. A keresztény szeretetnek politikai dimenziója is van. Az irgalmasságot a jogrendnek is tükröznie kell. Különösen a menekültek esetében, mint jelenleg is, a nemzetközi jogrendet kell alkalmazni, nem feledve a már aláírt megállapodások kötelező érvényét. A háborús menekültekről való gondoskodás nem egyes politikusok döntésének kérdése, hanem a nemzetközi szabályozásból és emberi jogokból fakadó kötelezettség. Végül ki kell mondani azt is, hogy a humanitárius vészhelyzet kezelése nem szoríthatja háttérbe sem az otthon indított hosszú távú integrációs programokat, sem a békefolyamatok melletti elkötelezettséget, hogy a menekültek hazájában véget lehessen vetni a háborúknak.

BEFEJEZÉS

A *Misericordiae Vultus* arra hív, hogy „irgalmasak legyünk, mint az Atya”. Amint Lukácsnál a példabeszédbeli atya szüntelenül kereste fiát (vö. Lk 15,20), úgy nekünk is szól a hívás, hogy szemünket testvéreinken tartjuk, figyelemmel kísérjük helyzetüket és szükségleteiket, felismerjük arcukat, közös emberségünket. Amint a litván-francia filozófus, Emmanuel Lévinas hangsúlyozta, a másik arca (*visage* = *vultus*) etikai követelményt támaszt: „Az arc beszél hozzám, s ezáltal... kapcsolatra szólít fel... az arc az eredeti beszédet nyitja meg, melynek első szava a kötelesség” (*Teljesség és végtelen*, 164., 167.). Erre a hívásra etikai és keresztény szempontból a szükséglet szenvedő másik ember segítségével válaszolunk. Amint Loyolai Szent Ignác megállapította: „A szeretet inkább a tettekben, mint szavakban nyilvánul meg” (*Lelki gyakorlatok* 230). Sebzett világunk hívására az irgalmasság cselekedeteivel válaszolunk.

FORDÍTOTTRA: LUKÁCS JÁNOS SJ